

בגדר חיוב מזונות האשה

א. כתובות נו.

דתנאי: האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה - הרי זו מקודשת ותנאו בטל, דברי רבי מאיר, ר' יהודה אומר: בדבר שבממון תנאו קיים

ב. תוספות | כתובות נו:

אבל קשה דלענין נזקין (וערכין) נימא שלא יוכל למחול דמתנה הוא על מה שכתוב בתורה וכי תימא ה"נ והתנן בהחובל (ב"ק דף צב.) קרע את כסותי ושבר כדי על מנת לפטור פטור ותירץ ה"ר אלחנן דהתם נמי אם היה אומר קרע ושבר ע"מ שאין לי עליך דין נזק הוי חשיב מתנה על מה שכתוב בתורה אבל למחול יכול וכן הכא גבי שאר כסות ועונה דוקא כשאמר על מנת שאין לך עלי דין שאר כסות ועונה הוי מתנה על מה שכתוב בתורה אבל ע"מ שתפטרי אותי משאר כו' פטור וכן על מנת שאין לך עלי אונאה על מנת שאין לך עלי דין אונאה וכן על מנת שלא תשמיטנו שביעית ועי"ל דנזקין לא דמו לקדושים דהכא היינו טעמא דאין קדושים לחצאין דאין לך קדושים שאין לה עליו שאר כסות ועונה וכן גבי נזיר אין נזיר לחצאין אבל גבי נזקין לא שייך למימר הכי.

ג. רש"י | בבא מציעא צד.

אבל המקדש את האשה, מכי אמר לה הרי את מקודשת לי - איתקדשה לה, וכי אמר לה על מנת שאין לך עלי - מתנה על מה שכתוב בתורה, דאין אישות לחצאין, וכי תפיס קדושים - לגמרי תפיס, והוה מתנה על מה שכתוב בתורה.

ד. כתובות מז:

חייב במזונותיה וכו'. תנו רבנן: תיקנו מזונותיה תחת מעשה ידיה, וקבורתה תחת כתובתה וכו' ואיפוך אנא! אמר אביי: תיקנו מצוי למצוי, ושאינו מצוי לשאינו מצוי. אמר רבא: האי תנא סבר מזונות מדאורייתא, דתנאי: שארה - אלו מזונות, וכן הוא אומר: ואשר אכלו שאר עמי; כסותה - כמשמעו; עונתה - זו עונה האמורה בתורה, וכן הוא אומר: אם תענה את בנותי. רבי אלעזר אומר: שארה - זו עונה, וכן הוא אומר: איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה; כסותה - כמשמעו; עונתה - אלו מזונות, וכן הוא אומר: ויענך וירעיבך. רבי אליעזר בן יעקב אומר: שארה כסותה - לפום שארה תן כסותה, שלא יתן לה לא של ילדה לזקינה ולא של זקינה לילדה; כסותה ועונתה - לפום עונתה תן כסותה, שלא יתן חדשים בימות החמה ולא שחקים בימות הגשמים.

ה. כתובות נח:

אמר רב הונא אמר רב: יכולה אשה לומר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה. קסבר: כי תקינו רבנן - מזוני עיקר, ומעשה ידיה משום איבה, וכי אמרה איני ניזונת ואיני עושה - הרשות בידה.

ו. רמב"ם | הלכות אישות פרק יב

[הלכה א] כשנושא אדם אשה בין בתולה בין בעולה בין גדולה בין קטנה אחת בת ישראל ואחת הגירות או המשוחררת יתחייב לה בעשרה דברים ויזכה בארבעה דברים.

מגיד משנה

[א] כשנושא אדם וכו'. הג' דברים שכתב רבינו שהן מן התורה ואחד מהן המזונות הם מחלוקת תנאים בפרק נערה שנתפתתה (דף מ"ז): בברייתא ופסק רבינו כדברי האומר שארה אלו מזונות וכן תרגם אונקלוס שארה זיונה וכן פירש"י ז"ל בפירוש התורה אבל הרמב"ן ז"ל כתב שם בפירוש החומש שמזונות ומלבושי האשה מדבריהם ואני תמה בדבריו בענין המלבושים דהא בכלהו תנאי דברייתא שהם ת"ק ור' אלעזר ור"ב"י אף על פי שנחלקו במזון כולן שוין שכסותה הוא כמשמעו והמלבושין הן מן התורה וכנ"ל עיקר לפי שלא מצאתי שהוזכר בכסות תקנת חכמים ועוד שכל התנאים הנזכרים שוים בזה. ונ"ל שהמזונות הם מדבריהם שלא כדברי האומרים בברייתא שהמזונות הם מן התורה ואף על פי שהם שנים לגבי ר"ב"י מ"מ משנת ר"ב"י קב ונקי ועוד שכן מכרעת ברייתא אחרת דאמר תקנו מזונות וכו' וכן משמע בגמרא בקצת סוגיות שהמזונות הם מדבריהם כנ"ל. אבל הרשב"א ז"ל וקצת מפרשים ז"ל הסכימו לדעת רבינו שהם כולם מן התורה:

[הלכה ב] והעשרה שלשה מהן מן התורה ואלו הן שארה כסותה ועונתה, שארה אלו מזונותיה, כסותה כמשמעו, עונתה לבא עליה כדרך כל הארץ: והשבעה מדברי סופרים וכולן תנאי בית דין הם, האחד מהם עיקר כתובה, והשאר הם הנקראין תנאי כתובה ואלו הן, לרפאותה אם חלתה, ולפדותה אם נשבת, ולקברה כשתמות, ולהיות נזונת מנכסיו ויושבת בביתו אחר מותו כל זמן אלמנותה, ולהיות בנותיה ממנו ניזונות מנכסיו אחרי מותו עד שיתארסו, ולהיות בניה הזכרים ממנו יורשין כתובתה יתר על חלקם בירושה שעם אחיהם.

[הלכה ג] והארבעה שזוכה בהן כולם מדברי סופרים, ואלו הן, להיות מעשה ידיה שלו, ולהיות מציאתה שלו, ושיהיה אוכל כל פירות נכסיה בחייה, ואם מתה ב בחייו יירשנה, והוא קודם לכל אדם בירושה.

[הלכה ד] ועוד תקנו חכמים שיהיו מעשה ידי האשה כנגד מזונותיה, ופדיונה כנגד אכילת פירות נכסיה, וקבורתה כנגד ירושתו לכתובתה, לפיכך אם אמרה האשה איני ניזונת ואיני עושה שומעין לה ואין כופין אותה, אבל אם אמר הבעל איני זנך ואיני נוטל כלום ממעשה ידיך אין שומעין לו שמא לא יספיק לה מעשה ידיה במזונותיה, ומפני תקנה זו יחשבו המזונות מתנאי הכתובה.

ז. חידושי הרשב"א | כתובות ע:

והרמב"ם ז"ל כן כתב דמזונות דאורייתא בפרק י"ב מהלכות אישות, והא דאמרינן בפרק הכותב (פ"ג א') ובפרק חזקת הבתים (מ"ט ב') אמר רבא האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זאת שומעין לו מאי כגון זאת כדבר הונא דאמר רב הונא אמר רב יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה דמשמע דמזונות תקנת חכמים היא, ליתא אלא משום דאפקעינהו רבנן למזונותיה אלא אם תתן מעשה ידיה לבעלה ונמצאו מזונותיה תלויין במעשה ידיה שהן מדרבנן משום דהפקר ב"ד הפקר לפום כך קרי להו תקנת חכמים, כנ"ל.

[הלכה יח] יש מן הגאונים שהורה שאין פוסקין מזונות לאשה שהלך בעלה או שמת בעלה עד שיהא שטר כתובה יוצא מתחת ידה, ואם לא תוציא שטר כתובה אין לה מזונות שמא נטלה כתובתה מבעלה או מחלה לו כתובתה שאין לה מזונות כמו שיתבאר. ויש מי שהורה שפוסקין לה מזונות בחזקת שלא נטלה ולא מחלה ואין מצריכין אותה להביא כתובה, ודעתי נוטה לזה במי שהלך בעלה הואיל ויש לה מזונות מן התורה, אבל אם מת בעלה אין לה מזונות עד שתביא כתובה מפני שהיא אוכלת בתקנת חכמים, ועוד שניזונת מנכסי יורשים ולעולם טוענין לירוש.

קריית ספר

פוסקין לאשה מזונות לחם שני סעודות בכל יום סעודה בינונית של כל אדם וממאכל אנשי אותה העיר הכל כמנהג המדינה וזהו לענין שבישראל אבל עשיר הכל לפי עשרו ונראה דהני דמדאורייתא כיון שזן אותה דבר מספיק לה מיפטר מחיוב שארה ואם היה עני ואין יכול לזונה אפילו בלחם כופין אותו להוציא ואף על גב דמדאורייתא גט מעושה בטל דכתיב והיה אם לא תמצא חן בעיניו ונתן בידה מדעתו מלמד שאינו מגרש אלא לרצונו היינו כשמשלים מה שחייב לה מן התורה אבל כשגורע לה זכותה שזכתה לה תורה לא בעינן דעתיה דכתיב אם לא תמצא חן בעיניו וגו' כלומר כשהגרשין מצד שאינו מוצאה חן בעיניו אבל אינו גורע זכותה כל עוד שהיא תחתיו אז בעינן דעתיה ולא נכופין אותו אבל אם גורע זכותה כופין אותו כיון שמתנהג עמה שלא כדין תורה מחוייב הוא לגרש. וכשכופין אותו לגרש ואמר רוצה אני גמר בלבו לגרשה דמצוה קעביד מאחר שחייבוהו חכמים להוציא והוי נמי דומיא דמכר דגמרא ומקנה שנפטר על ידי כך משאר כסות ועונה.

ט. רמב"ם | הלכות אישות פרק יב

[הלכה י] כמה מזונות פוסקין לאשה, פוסקין לה לחם שתי סעודות בכל יום סעודה בינונית של כל אדם באותה העיר שאינו לא חולה ולא גרגרן, ומאותו מאכל של אנשי אותה העיר אם חטים חטים ואם שעורים שעורים וכן אורז או דוחן או משאר מינין שנהגו בהן, ופוסקין לה פרפרת לאכול בה הפת כגון קטנית או ירקות וכיוצא בהן, ושמן לאכילה ושמן להדלקת הנר ופירות ומעט יין לשתות אם היה מנהג המקום שישתו הנשים יין. ופוסקין לה שלש סעודות בשבת ובשר ו או דגים כמנהג המקום, ונותן לה בכל שבת ושבת מעה כסף לצרכיה כגון פרוטה לכבוס או למרחץ וכיוצא בהן.

[הלכה יא] במה דברים אמורים בענין שבישראל אבל אם היה עשיר הכל לפי עשרו, אפילו היה ממונו ראוי לעשות לה כמה תבשילי בשר בכל יום כופין אותו ופוסקין לה מזונות כפי ממונו, ואם היה עני ביותר ואינו יכול ליתן לה אפי' לחם שהיא צריכה לו כופין אותו להוציא ותהיה כתובתה חוב עליו עד שתמצא ידו ויתן.

כסף משנה

[יא] ואם היה עני ביותר וכו'. כופין אותו להוציא וכו'. כתב רבינו ירוחם שתמהו על רבינו למה כופין אותו להוציא מאחר שאין לו ממה לזונה דאם אין לו אין כופין כמו ב"ח שאין לו עכ"ל. ויש לתמוה על תמיהתם דמה ענין זה לזה דב"ח אין תקנה בדבר מה שאין כן בנדון זה שיש תקנה שיוציאה ומאחר שאחד מתנאי הנישואין הם המזונות אם אין לו במה לזון יוציאה:

נושא אדם כמה נשים, אפילו מאה, בין בבת אחת בין בזו אחר זו, ואין אשתו יכולה לעכב, והוא שיהיה יכול ליתן שאר כסות ועונה כראוי לכל אחת ואחת; ואינו יכול לכופף אותן לדור בחצר אחד, אלא כל אחת לעצמה.

יא. רמב"ן | שמות פרק כא, פסוק ט

ופירש רש"י שארה מזונות, כסותה כמשמעה, עונתה תשמיש. וכן אמר אונקלוס זיונה. ובגמרא (כתובות מז ב) אמרו על מי שאמר כך והאי תנא סבר מזונות דאורייתא, דתניא שארה אלו מזונות, וכן הוא אומר וימטר עליהם כעפר שאר וגו' (תהלים עח כז). והמובן בסוגית הגמרא שהם דברי יחיד, והלכה מזוני תקינו לה רבנן. וגם על דרך הפשט למה יזכיר במזונות שאר, שהוא הבשר, והראוי שיזכיר לחמה, כי על הלחם יחיה האדם, ובו יהיה החיוב. וחשב ר"א לתקן זה, ופירש שארה מזון, שיעמיד שארה שהיא בשרה. ואין בזה טעם, שיאמר הכתוב לא יגרע הבעל בשרה:

יב. תוספות | כתובות טג.

באומר איני זן ואיני מפרנס - מכאן מוכיח רבינו אליהו שחייב אדם להשכיר עצמו ללמד תינוקת או לעשות מלאכה אחרת כדי לזון את אשתו דאם לא כן מה ענין זה אצל מורד ממלאכה ומיהו בקונטרס פירש משום דזן ומפרנס הוא כנגד מלאכה של אשה ועוד הביא ראייה מדכתבין בכתובה ואנא אפלח כו' ומיהו גם זה יש לדחות כמו שמפרש ר"ת דאפלח היינו עבודת הקרקע פירוש אחרוש ואנכש ואעדור את השדה ואביא מזונות לבית אבל להשכיר עצמו אינו חייב.

יג. שו"ע חו"מ | הלכות גביית מלוה סימן צז סעיף טו

יש מי שאומר שאין שליח בית דין אסור ליכנס לביתו למשכנו, אלא במשכנו להיות בטוח ממעותיו, ולא הגיע זמן הפרעון. אבל כשהגיע זמן הפרעון ובא לגבות חובו, וזה אינו רוצה לפורעו, והוא בחזקה שיש לו מטלטלין ומבריהם, שליח בית דין נכנס לביתו למשכנו, ויפרע לזה חובו, שפריעת בע"ח מצוה, ומכין אותו עד שתצא נפשו כדי לקיימה. אבל אין כופין אותו להשכיר עצמו ולא לעשות שום מלאכה כדי לפרוע. ואפילו התנה על עצמו שיתפוש המלוה את גופו, וכתב לו זה בשטר, אינו מועיל, ואינו יכול לא לאסרו ולא להשתעבד בו. הגה: ודוקא שאין לו לשלם. אבל אם יש לו, ואינו רוצה לשלם, ב"ד חובשין אותו והיו מכין אותו עד שתצא נפשו וכופין אותו לשלם (ד"ע באגודה פ' כל כתבי וריב"ש סי' תפ"ד וכמ"ש הטור).

יד. שו"ע אבה"ע | הלכות כתובות סימן ע סעיף ג

כמה מזונות פוסקים לאשה, לחם שתי סעודות בכל יום, ופרפרות לאכול בה הפת, ושמן לאכילה ולהדלקת הנר, ומעט יין לשתות, אם היה מנהג המקום שישתו הנשים יין, ואם היתה מניקה נותנין לה יין (טור); ובשבת שלשה סעודות ובשר או דגים; ונותן לה בכל שבת מעה כסף לצרכיה; (ונותנין לה עץ לבשל מאכלה) (הר"ן פ' אף על פי). בד"א, בענין שבישראל אבל אם היה עשיר, הכל לפי עשרו. צמצמה והותירו מאלו המזונות, הוא של בעל (טור). ואם היה עני ביותר ואינו יכול ליתן לה אפילו לחם שהיא צריכה, כופין אותו להוציא. הגה: ותהא כתובתה עליו חוב עד שימצא ויתן (טור בשם הרמב"ם). וי"א שאין כופין אותו להוציא, מאחר שאין לו (ר"י בשם ר"ת) וכו'. וי"א עוד (א"ב) דחייב להשכיר עצמו כפועל ולזון אשתו (טור בשם ר' אליהו ומוהר"ם בשם רבי' שבצרפת).

חלקת מחוקק

(יב) דחייב להשכיר עצמו כפועל. נראה דמאחר דמספר כתובה נלמד שכ' ואנא אפלא ואוקיר א"כ אף שיש לו ליתן לה מזונות בצמצום חייב להשכיר עצמו ליתן לה מזונות לפי כבודה דהא כתב אנא אפלא ואוקיר:

טו. טור חו"מ | הלכות גביית מלוה סימן צז

מא ואין מניחין אלא לו לבדו אבל לא לבניו ואפילו הם קטנים ומוטלין עליו לפרנסו וכן לא לאשתו אף על פי שהוא חייב במזונותיה:

פרישה

וכאן בפרישה באתי לכתוב דרך שבו נתיישבו כל הדקדוקים אחר שאקדים מה שנראה לי מסברא, והוא דמזונות אשתו בין למאן דאמר שהם דאורייתא בין למאן דאמר דרבנן על כל פנים מסתברא דלא חייבתו התורה ולא חכמים בתורת חוב דהיינו להרעיב נפשו וליתן מזונות לאשתו על כל פנים כדין בעל חוב. אלא חייבתו תורה או חכמים להיות אשתו כגופו דהיינו ליתן לה שארה וכסותה כמו שמאכיל ומלביש נפשו ואף שקנו ממנו בקנין סודר על כתובתה ומזונותיה מכל מקום לא נקנה כי אם על פי מה שחייבתו תורה וחז"ל וכפי הנהוג וזהו שכתבו הרי"ף ובעל תרומות דמזונות אשתו דרבנן ר"ל הם מפרשים מה שכתוב בתורה שארה דרוצה לומר שהיא תשוה לו ומחוייב לפרנסה ממה שהוא אוכל וכמו שכתבתי בדרישה והיינו דוקא בחייו אבל מה שחייב נפשו ליתן לה מזונות אחרי מותו ודאי בתורת חוב גמור חייב נפשו שהרי אחרי מותו אין שייך לומר שלא קבל עליו אלא לפרנסה עמו. ובזה מתיישב הכל דאף שכתוב בתורה שארה וסבירא ליה לרבינו דמזונות דאורייתא וגם קבל עליו כן בשטר כתובתה מכל מקום קדם לה בעל חוב מטעם שכתבתי דלבעל חוב חייב בתורת חוב מה שאין כן אשתו דכשאין לו מזונות לנפשו פטור ממזונותיה.

טז. תלמוד ירושלמי | מסכת מעשרות פרק ג הלכה א

מתני' המעביר תאנים בחצרו לקצות בניו ובני ביתו אוכלין ופטורין והפועלין שעמו בזמן שאין להן עליו מזונות אבל אם יש להן עליו מזונות הרי אלו לא יאכלו. גמ' נחא בניו. ובני ביתו ואין לה עליו מזונות. כמאן דאמר יש מזונות לאשה דבר תורה. [ואפילו כמ"ד אין לאשה מזונות מד"ת] כהדא דתני אין בית דין פוסקין מזונות לאשה מדמי שביעית. אבל נזונת היא אצל בעלה שביעית.

יז. חידושי הריטב"א | כתובות קג.

אלמנה שאמרה אי אפשי לזוז מבית אבא יכולין יורשים לומר לה אם את אצלינו יש לך מזונות ואם אין את אצלינו אין לך מזונות. ואסיקנא לקמן דיהבינן לה לפי ברכת הבית. הא דתנן אלא נותנין לה מדור לפי כבודה. נראה מכאן שאינה משתמשת עם היתומים ביחד אלא שנותנים לה בית מיוחד לפי כבודה באחד מן הדירים, וכן כתב הרשב"א נ"ר. אם היתה טוענת מפני שהיא ילדה והם ילדים זנין אותה והיא בבית אביה. והוא הדין לאשה בחיי בעלה שיצאתה מביתו והלכה לה שאם נתנה טעם לדבריה חייב לתת לה מזונות שלמים במקום שהיא, אבל אם לא נתנה טעם לדבריה אינו חייב לה מזונות שאין חיוב מזונות לאשה על בעלה אלא כשהיא עמו על שלחנו, וכן הוא באלה הדברים רבה על פסוק למען ירבו ימיכם, ואפילו לדברי הרמב"ם ז"ל (פי"ב מהלכות אישות הי"ב) שאומר שיכול להשרותה ע"י שליח הוא עדיף מינה בזה ואפילו לפי ברכת הבית אפשר דלא יהיב לה דלא תקון לה רבנן מזונות אלא ביושבת תחתיו ומשמשותו, ואפילו לדברי האומר שיש מזונות למורדת גמורה,

התם יושבת עמו בבית אלא שמצערנו מתשמיש והא קנסינן לה לההיא מורדת, אבל כשאינה יושבת עמו ואינה באה בטענה אין לה מזונות, וכן דעת רבותי, ואף כשהלכה בטענה אם שתקה ולא תבעה מזונות מחלה להו לשעבר, וכדכתיבנא בפרק הכותב (לעיל צ"ו א') בס"ד.

יח. שו"ע אבה"ע | הלכות כתובות סימן ע סעיף ב

בעל שרצה ליתן לאשתו מזונותיה הראוים לה ותהיה אוכלת ושותה לעצמה, הרשות בידו, ובלבד שיאכל עמה בליל שבת. ויש חולקין וסבירא להו דלא יוכל לומר שהיא תאכל לבדה אא"כ קבלה עליה מרצונה (טור בשם הירושלמי ובשם הרא"ש וב"י בשם רוב הפוסקים), (וכן נראה לי).

יט. רמב"ם | הלכות גירושין פרק י

[הלכה כג] מי שנתחרשה אשתו הרי זה מגרשה בגט ותהיה גרושה, אבל אם נשתתית אינו מוציאה עד שתבריא, ודבר זה תקנת חכמים הוא כדי שלא תהא הפקר לפרוצין שהרי אינה יכולה לשמור את עצמה, לפיכך מניחה ונושא אחרת ומאכילה ומשקה משלה ואין מחייבין אותו בשאר כסות ועונה שאין כח בבן דעת לדור עם השוטים בבית אחד, ואינו חייב לרפאותה ולא לפדותה, ואם גירשה הרי זו מגורשת ומוציאה מביתו ואינו חייב לחזור ולהטפל בה.

מגיד משנה

ונראה טעם לדברי רבינו לפי שכבר נתבאר פרק י"ד מהלכות אישות האשה שחלתה ואמר לה הריני מגרשיך ונותן כתובה והולך שומעין לו, וכאן ודאי היה זה רוצה לגרש אלא שחכמים מנעוהו לגרש אבל בחיוב ממון לא חייבוהו שהרי לא עשו כן אלא כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר לכן לחמה תאכל ושמלתה תלבש ויקרא שמו עליה לאסוף חרפתה. וזהו שכתב רבינו מאכילה ומשקה משלה שהוא סבור שלא חייבוהו בדבר שבממון. זהו דעתו ז"ל ולא מצאתי בזה ראייה:

כ. יבמות פז:

מתני'/. האשה שהלך בעלה למדינת הים, ובאו ואמרו לה מת בעליך וניסת, ואח"כ בא בעלה - תצא מזה ומזה, וצריכה גט מזה ומזה; ואין לה כתובה, ולא פירות, ולא מזונות, ולא בלאות - לא על זה ולא על זה.

רש"י

ד"ה מזונות - ואפילו מה שלותה ואכלה תחתיו.

כא. יבמות פט.

אין לה פירות ולא מזונות ולא בלאות. תנאי כתובה ככתובה דמי.

כב. רמב"ם | הלכות גירושין פרק י

[הלכה ז] האשה שנשאת ואחר כך נמצא הגט בטל, או בא בעלה אחר ששמעה שמת, אין הבעל הראשון והשני זכאין לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפר נדריה, וכל פירות שאכלו שניהן אחר שנשאת אין מוציאין מהן, ואין לה כתובה ולא תנאי מתנאי כתובה ולא מזונות לא על זה ולא על זה, ואם נטלה מזה או מזה תחזיר.

כג. יבמות פה.

בעא מיניה רבי אלעזר מרבי יוחנן: אלמנה לכ"ג, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, יש להן מזונות או אין להן מזונות? היכי דמי? אילימא דיתבה תותיה, בעמוד והוצא קאי, מזונות אית לה? לא צריכא, שהלך הוא למדינת הים ולותה ואכלה, מאי? מזוני תנאי כתובה ניהו, מדאית לה כתובה אית לה מזוני, או דלמא כתובה דלמשקל ומיפק אית לה, מזוני דלמא תיעכב גביה לית לה? א"ל: לית לה.

